

RP 4/2025 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Museiverket

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Museiverket ändras.

Enligt propositionen ska Museiverket vara den i EU-förordningen om införsel och import av kulturföremål avsedda behöriga myndighet som beslutar om beviljande av importlicenser.

Den förslagna lagen avses träda i kraft den 28 juni 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	4
3 Nuläge och bedömning av nuläget	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	7
5 Remissvar	7
6 Ikraftträdande	7
LAGFÖRSLAG.....	9
Lag om ändring av lagen om Museiverket	9

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till propositionen är en EU-rättsakt som förutsätter nationellt genomförande. Mot bakgrund av den europeiska säkerhetsagendan från 2015 och åtgärdsplanen för förstärkning av kampen mot finansiering av terrorism från 2016 meddelade kommissionen att den kommer att utarbeta ett lagstiftningsförslag mot olaglig handel med kulturföremål. Förordningen, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/880 om införsel och import av kulturföremål av den 17 april 2019, syftar till att förhindra import och lagring i unionen av kulturföremål som exporterats olagligt och därigenom förhindra olaglig handel med dessa föremål och finansiering av terrorism.

På 2010-talet har man internationellt, i synnerhet mot bakgrund av tilldragelserna i Mellanöstern, i allt högre grad fäst uppmärksamhet vid förebyggande av olaglig handel med kulturföremål, särskilt med tanke på att förhindra finansieringen av terrorism. FN:s säkerhetsråd har i flera resolutioner (t.ex. S/RES/2462 (2019)) uppmanat sina medlemsstater att fästa uppmärksamhet vid bl.a. olaglig handel med kulturegendom, i syfte att förhindra finansieringen av terrorism. Även Europeiska rådet har påmint om att det är viktigt att snabbt förbättra bekämpningen av olaglig handel med kulturegendom (till exempel slutsatserna av den 12 februari 2016). Nordiska ministerrådet har också antagit deklARATIONER om detta (den 12 maj 2015 och 30 oktober 2019) och fäst uppmärksamhet vid det nordiska samarbetet i bekämpningen av olaglig handel med kulturföremål.

För att främja efterlevnaden och förhindra kringgående av de krav som förordningen ställer, bör medlemsstaterna införa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner för underlåtenhet att följa bestämmelserna i den förordningen och meddela kommissionen dessa sanktioner. I Finland har det till tullagen (304/2016) därför fogats bestämmelser om en påföljdsavgift. Dessa bestämmelser trädde i kraft samtidigt som förordningen den 28 december 2020.

De förfaranden för importlicens och skriftlig importörsförklaring som det föreskrivs om i förordningen börjar tillämpas från och med den dag då det elektroniska system som avses i artikel 8 i förordningen blir driftklart eller senast från och med den 28 juni 2025. Enligt artikel 4.11 ska medlemsstaterna utan dröjsmål utse behöriga myndigheter för att utfärda importlicenser i enlighet med den artikeln. Medlemsstaterna ska meddela kommissionen uppgifter om de behöriga myndigheterna samt alla eventuella ändringar av uppgifterna. Kommissionen ska offentliggöra uppgifterna om de behöriga myndigheterna och alla eventuella ändringar av dem i Europeiska unionens officiella tidning, C-serien.

1.2 Beredning

Beredningen av EU-rättsakten

Kommissionens förslag (COM(2017) 375 final) lämnades till rådets arbetsgrupp för tullunionen den 20 juli 2017. Kommissionen publicerade också en omfattande konsekvensbedömning (SWD(2017) 262 final), där det bland annat konstateras att avsaknaden av regleringskrav och effektiva avskräckningsmedel (sanktioner) försvårar bekämpningen av olagliga handlingar.

I arbetsgruppen för tullunionen förhöll sig medlemsstaterna i huvudsak positiva till förslaget. Oro uttrycktes bland annat för den börda som förslaget kan innebära för myndigheterna och för importörer som bedriver laglig verksamhet, om förslaget blir verklighet. I diskussionerna underströks också att tillsynsförfarandet måste bygga på ett modernt IT-system. Slutresultaten blev bland annat att man utöver egentlig import även beslutade att förbjuda införsel till EU:s tullområde av kulturföremål som i strid mot bestämmelserna i ursprungslandet förts ut ur det landet. Detta gör det möjligt att ingripa vid transitering eller tullagring av föremål. Ändringen var också förenlig med Finlands mål.

Trepartsdialogen mellan EU:s institutioner avslutades i december 2018 (WK 15611/2018 INIT). I olika faser av beredningen hördes också centrala intressentgrupper, det vill säga undervisnings- och kulturministeriet, Museiverket och Tullen.

Till riksdagen lämnades en U-skrivelse om förslaget, Statsrådets skrivelse till riksdagen om ett förslag till Europaparlamentets och rådets förordning (importkontroll för kulturföremål som exporterats olagligt) (U 51/2017 rd), om vilken förvaltningsutskottet gav ett utlåtande (FöUU 31/2017 rd). Stora utskottet instämde i statsrådets ståndpunkt i enlighet med specialutskottets utlåtande (Stora utskottets protokoll 49/2017 rd).

Beredningen av propositionen

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet. Under olika faser av beredningen har sakkunniga från finansministeriet och Museiverket hörts. Utlåtande om utkastet till propositionen begärdes av justitieministeriet, finansministeriet, Museiverket och Tullen.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten på adressen <https://okm.fi/sv/projekt?tunnus=OKM057:00/2024>.

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

Genom EU-förordningen skapas ett kontrollsystem för import från tredjeländer till Europeiska unionen av sådana kulturföremål som definieras i förordningen. I del A i bilagan till förordningen förtecknas de kulturföremål som omfattas av förordningen. Del B i bilagan innehåller sådana kulturföremål enligt del A för vilka det vid import krävs en särskild importlicens utfärdad av tillståndsmyndigheterna, om föremålet är äldre än 250 år. Del C i bilagan innehåller sådana föremål i del A för vilka det vid import måste ges en skriftlig importörsförklaring, i vilken importören försäkrar att föremålet inte olagligt har förts ut från dess ”ursprungsland”. Kravet på importörsförklaring omfattar kulturföremål enligt del C i bilagan, om dessa är äldre än 200 år och deras värde uppgår till minst 18 000 euro.

Den allmänna principen i förordningen är att lagstiftningen i ursprungslandet definierar olaglig handel med kulturföremål. Kulturföremål som avses i del A i bilagan till förordningen och som olagligt förts ut ur ett tredjeland får enligt förordningen inte alls föras in på EU:s tullområde. Enligt förordningen är det förbjudet att till tullområdet föra in kulturföremål som förts bort från territoriet tillhörande det land i vilket de skapats eller upptäckts i strid med det landets lagar och andra författningar. Det förutsätts inte att de föremål som förbudet gäller är av någon viss ålder eller något visst värde, utan det avgörande är om det vid utförseln av dem från ”ursprungslandet” har brutits mot lagstiftningen på det sätt som anges i förordningen.

Bestämmelser om förfarandet med importlicens finns i artikel 4 i förordningen. Förfarandet med importlicens gäller import av kulturföremål som avses i del B i bilagan till förordningen, med undantag för sådana situationer som avses i artikel 3.4 och 3.5 i förordningen. Föremål som avses i del B är fynd från (tillåtna eller olovliga) arkeologiska utgrävningar eller från arkeologiska upptäckter på land eller under vatten samt delar av konstnärliga eller historiska monument eller fornlämningar, som tagits sönder. Till den senare gruppen hänförs liturgiska ikoner och statyer, även fristående. Ovannämnda föremål omfattas av förfarandet med importlicens om de är äldre än 250 år. Föremålen omfattas av importlicensförfarandet oavsett penningvärde. Med stöd av artikel 3.4 ska förfarandet med importlicens inte tillämpas på återinförda kulturföremål i den mening som avses i artikel 203 i förordning (EU) nr 952/2013, import av kulturföremål av en offentlig myndighet eller under överinseende av en offentlig myndighet uteslutande i syfte att säkerställa att de förvaras säkert, med avsikten att återlämna dessa kulturföremål när omständigheterna tillåter, och inte heller på tillfällig införsel av kulturföremål i den mening som avses i artikel 250 i förordning (EU) nr 952/2013 till unionens tullområde för utbildningsändamål, vetenskaplig verksamhet, konservering, restaurering, utställning, digitalisering, scenkonst, akademisk forskning eller för samarbeten mellan museer eller liknande institutioner. Med stöd av artikel 3.5 ska importlicens inte krävas för kulturföremål som är föremål för förfarandet för tillfällig införsel i den mening som avses i artikel 250 i förordning (EU) nr 952/2013, om sådana föremål ska förevisas vid kommersiella konstmässor. I sådana fall ska en importörsförklaring tillhandahållas i enlighet med förfarandet i artikel 5 i förordningen.

Importlicens utfärdas av den behöriga myndigheten i den medlemsstat där kulturföremålen för första gången hänförs till ett annat tullförfarande som avses i artikel 2.3. Importlicenser som har utfärdats av behöriga myndigheter i en medlemsstats i enlighet med den artikeln ska vara giltiga i hela unionen. En importlicens som utfärdats i enlighet med den artikeln ska inte betraktas som bevis för lagligt ursprung eller äganderätt avseende kulturföremålen i fråga.

Innehavaren av varorna ska ansöka om en importlicens hos den behöriga myndigheten via det centraliserade elektroniska system som avses i artikel 8. Enligt artikel 4.4 ska ansökan åtföljas av alla styrkande handlingar och alla uppgifter som bevisar att kulturföremålen i fråga har exporterats från det land i vilket de skapades eller upptäcktes i enlighet med det landets lagar och andra författningar, eller som bevisar att det inte fanns några sådana lagar eller andra författningar vid den tidpunkt då kulturföremålen fördes ut från landets territorium. Om det inte går att med säkerhet fastställa i vilket land kulturföremålen skapades eller upptäcktes, eller om kulturföremålen fördes bort från det land i vilket de skapades eller upptäcktes före den 24 april 1972, får ansökan i stället åtföljas av styrkande handlingar och uppgifter som bevisar att kulturföremålen i fråga har exporterats i enlighet med lagar och andra författningar i det sista land som de befann sig i under en period av minst fem år och för andra ändamål än tillfällig användning, transitering, återexport eller omlastning. Enligt artikel 4.5 ska bevis för att kulturföremålen i fråga har exporterats i enlighet med punkt 4 lämnas i form av exportcertifikat eller exportlicenser om landet i fråga har upprättat sådana dokument för export av kulturföremål vid tidpunkten för exporten.

I artikel 4.6 föreskrivs det om tidsfristen för ansökan om importlicens. Den behöriga myndigheten ska kontrollera att ansökan är fullständig. Den ska av den sökande begära alla kompletterande eller saknade uppgifter eller dokument inom 21 dagar efter mottagandet av ansökan.

Enligt artikel 4.7 ska den behöriga myndigheten granska ansökan inom 90 dagar efter mottagandet av den och besluta huruvida importlicens ska utfärdas, eller avslå ansökan. Den behöriga myndigheten ska för det första avslå ansökan om den har information om eller rimliga

skäl att anta att kulturföremålen har förts bort från territoriet tillhörande det land där de skapades eller upptäcktes i strid med det landets lagar och andra författningar. Ansökan ska också avslås om de bevis som krävs i artikel 4.4 inte har lämnats in till myndigheten. Likaså ska ansökan avslås, om den har information om eller rimliga skäl att anta att innehavaren av varorna inte har förvärvat dem lagligen. Vidare ska ansökan avslås om myndigheten har informerats om att myndigheterna i det land där kulturföremålen skapades eller upptäcktes har utestående krav på återlämnande.

Om ansökan avslås, ska beslutet, tillsammans med en motivering och information om överklagandeförfarandet, meddelas sökanden utan dröjsmål. Om en ansökan om importlicens görs för kulturföremål för vilka en sådan ansökan tidigare har avslagits, ska sökanden informera den behöriga myndighet till vilken ansökan lämnas om det tidigare avslaget. Om en medlemsstat avslår en ansökan ska beslutet om avslag samt de skäl som ligger till grund för avslaget meddelas de övriga medlemsstaterna och kommissionen via det elektroniska system som avses i artikel 8.

Enligt artikel 12 ska kommissionen genom genomförandeakter fastställa förlagan till och formatet för ansökan om importlicens och ange eventuella styrkande handlingar för att bevisa lagligt ursprung för kulturföremålen i fråga samt förfaranderegler för inlämnande och hantering av en sådan ansökan. De närmare bestämmelser som avses i punkten finns i artiklarna 6–10 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1079 om genomförandebestämmelser för vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/880 om införsel och import av kulturföremål.

De förfaranden om krav på importlicens och på förfaranden för importlicens och skriftlig importörsförklaring som ingår i förordningen ska tillämpas från och med den dag då det elektroniska system som avses i artikel 8 blir driftklart eller senast från och med den 28 juni 2025. Förbud mot att överföra sådana kulturföremål som avses i förordningen och som i strid med lagstiftningen förts in till EU:s tullområde samt skyldigheten att sanktionera förbudet har dock börjat tillämpas redan från och med den 28 december 2020.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

Import av kulturföremål från länder utanför EU, dvs. tredjeländer, har hittills inte reglerats, med undantag av särskilda begränsningar (sanktioner) och situationer där en annan stat framför återsändningskrav eller begäranden gällande kulturföremål. Import av kulturföremål har således inte övervakats och iakttagelser av kulturföremål som importeras till Finland har rapporterats till ursprungslandet, om inte någon i ursprungslandet tagit initiativ i frågan.

Utförsel av vetenskapligt, konstnärligt och historiskt värdefulla föremål från Finland har begränsats så att den värdefullaste kulturendomen i Finland ska bevaras, som en del av vår historia och kulturella identitet. På motsvarande sätt har utförseln av kulturföremål från unionens tullområde begränsats genom EU-lagstiftning. Lagen om begränsning av utförsel av kulturföremål (933/2016), rådets förordning (EG) 116/2009 och kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1081/2012 innehåller bestämmelser om tillståndsförfarande för utförsel och export av kulturföremål, om straffpåföljder för olovlig utförsel och export samt om Tullens tillsynsskyldighet.

Frågor som gäller import av kulturföremål har dessutom behandlats bland annat i undervisningsministeriets utredning om förebyggande av olagligheter som omfattar kulturföremål (Undervisningsministeriets arbetsgruppspromemorior och utredningar 2008:22). En central slutsats i utredningen var att avsaknaden av importlagstiftning försvårar

förverkligandet av de mål som ingår i Unescos konvention från 1970, dvs. konventionen om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt avseende kulturogendom. Det är fråga om en konvention om förbud mot och förhindrande av olovlig import, export och överföring av äganderätt till kulturogendom.

4 Förslagen och deras konsekvenser

Det föreslås att EU-rättsakten kompletteras genom bestämmelser om den behöriga myndighet som beslutar om importlicens för kulturföremål. Uppgiften ska enligt förslaget skötas av Museiverket, som också beviljar exporttillstånd för kulturföremål och har den sakkunskap om kulturarvet som behövs för uppgiften. Det föreslås att bestämmelsen fogas som en ny 2 a § till lagen om Museiverket. Enligt det föreslagna 1 mom. är Museiverket den behöriga myndighet som avses i artikel 4 i förordningen.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om tillämpning av omprövningsförfarandet på beslut som Museiverket fattat med stöd av artikel 4 i förordningen. Det allmänna syftet har ansetts vara att begäran om omprövning ska utgöra ett så omfattande första skede som möjligt av ändringssökandet. Museiverkets beslut i exporttillståndsärenden är inte förenat med sådana särskilda skäl som skulle medföra att ett omprövningsförfarande inte lämpade sig för det, och det är således motiverat att införa ett omprövningsförfarande i fråga om sådana beslut.

Förslaget bedöms inte ha några väsentliga konsekvenser för statsfinanserna. Det finns ingen statistik över antalet föremål som omfattas av förfarandet med importlicens, men det kan anses sannolikt att det endast sporadiskt förekommer att föremål som är äldre än 250 år och omfattas av förfarandet importeras till vårt land. Inom handeln med kulturföremål har det tidigare i viss mån förekommit transitering till och från Ryssland, men för närvarande har också den handeln stannat upp på grund av sanktionerna, och kan inte förväntas återhämta sig inom den närmaste framtiden.

Enligt genomförandeförordningen ska den som ansöker om importlicens stå för alla kostnader. På licensen tillämpas enligt förslaget bestämmelserna om offentlighetsrättsliga prestationer i 6 § i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Utgångspunkten är att det för prestationen tas ut en avgift som motsvarar beloppet av de totala kostnader som den föranlett för staten, dvs. till självkostnadsvärde.

Även konsekvenserna med avseende på verksamheten vid Museiverket bedöms bli små. Museiverket bedöms klara av uppgiften inom ramen för de nuvarande resurserna.

5 Remissvar

Museiverket anser att det, med beaktande av uppgiftens karaktär och den sakkunskap som uppgiften förutsätter, är ändamålsenligt och motiverat att föreskriva att Museiverket ska vara den myndighet som beslutar om beviljande av importtillstånd. Museiverket anser att det är viktigt att vid behov bedöma de resurser som krävs för dessa uppgifter utifrån såväl praktiska erfarenheter av förfarandet som utifrån det faktiska antalet ansökningar, så att ett effektivt och verkningfullt genomförande av bestämmelserna kan säkerställas. Finansministeriet och Tullen uppgav att de inte har något att anföra om propositionen.

6 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 28 juni 2025, samtidigt som det centraliserade informationssystem som avses i artikel 8 i förordningen tas i drift.

Enligt kommissionens femte årliga lägesrapport (rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet i enlighet med artikel 14.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/880 av den 17 april 2019 om införsel och import av kulturföremål (28 juni 2023–29 juni 2024), COM (2024) 458 final) kommer systemet att tas i drift och förordning (EU) 2019/880 att vara fullt tillämplig den 28 juni 2025.

Kläm

Eftersom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/880 om införsel och import av kulturföremål innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om Museiverket

I enlighet med riksdagens beslut
föogas till lagen om Museiverket (282/2004) en ny 2 a § som följer:

2 a §

Behörighet vid import av kulturföremål

Museiverket är en sådan behörig myndighet som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/880 om införsel och import av kulturföremål.

Omprövning får begäras av ett beslut som Museiverket har fattat med stöd av den förordning som nämns i 1 mom. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 13 februari 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Forsknings- och kulturminister Mari-Leena Talvitie